Forslag til høringssvar fra Den norske kirke om forslag til endringer i opplæringsloven §14-5

Sammendrag
Dette lages etter Kirkerådets vedtak i saken.

Den norske kirke takker for muligheten til å avgi høringssvar om forslag til endringer i opplæringsloven §14-5 som handler om deltakelse på skolegudstjenester og andre seremonier.

Kjennskap til kristen kulturarv og religiøs utøvelse

Skolegudstjenesten har en lang tradisjon i mange lokalmiljøer, og Den norske kirke er positiv til en videreføring av dette samarbeidet mellom skole og kirke. Læring foregår ikke bare gjennom teoretisk undervisning, men også gjennom erfaring og opplevelse, og skolegudstjenesten gir elevene mulighet til å lære gjennom sang, musikk, fortelling, utsmykning og symbolikk.

Relasjonen mellom skole og kirke har dype røtter i det norske samfunnet, og Den norske kirke ønsker å bidra til å forvalte og formidle kristen kulturarv. Kristendommens tusenårlange historie i Norge har satt spor blant annet i kirkebygg og kristne seremonier, og disse konkrete stedene og handlingene bringer sammen fortid og nåtid. Her ligger en arv som ikke kan forbeholdes barn og unge som oppsøker disse stedene og handlingene på eget eller foresattes initiativ, men bør være tilgjengelig for alle. Gjennom skolegudstjenesten blir viktige uttrykk for den kristne kulturarven, som kirkebygget og gudstjenesten, tilrettelagt for bredden av barn og unge

Det norske samfunnet er livssynsåpent. Det er positivt, men samtidig er det slik at en god del barn og unge i mindre grad møter personer som representerer en religiøs tradisjon og praktiserer en tro. Dersom praksis med skolegudstjenester kan berede grunnen for at skoler besøker også andre tros- og livssynssamfunn i tillegg til kirker, vil det kunne bidra til å øke kunnskap og minske fordommer.

Gudstjenesten som læringsarena

I læreplanverkets overordnede del står det at elevene skal få innsikt i historie, kultur og verdier, og at dette er en viktig del i utviklingen av elevenes identitet og tilhørighet til samfunnet. I tillegg nevnes kristen og humanistisk arv og tradisjon spesifikt som en faktor for utvikling av Norges demokrati.
I andre kapittel av overordnet del om prinsipper for læring, utvikling og danning står det følgende:

> *Opplæringen skal danne hele mennesket og gi hver og en mulighet til å utvikle sine evner. Danning skjer når elevene får kunnskap om og innsikt i natur og miljø, språk og historie, samfunn og arbeidsliv, kunst og kultur, og religion og livssyn. Danning skjer også gjennom opplevelser og praktiske utfordringer i undervisningen og skolehverdagen.*

Skolegudstjenester kan forstås i denne sammenhengen. De gir elever mulighet til å erfare og forstå religiøse uttrykk i praksis i et stadig mer mangfoldig religiøst landskap. På skolegudstjenester møter elever representanter for kristen tro; både ansatte og frivillige medarbeidere, som viser hvordan kristen tro kan praktiseres. Dette er et viktig bidrag til elevenes forståelse.

Den norske kirke har et eget planverk for kirkelig undervisning og læring. Den overordnede delen ble vedtatt av Kirkemøtet i 2024 og aldersbaserte rammeplaner er under arbeid. Den overordnede delen uttrykker at "alle skal gis mulighet til å bli kjent med kirkens tradisjon og kildene til kristen tro, livstolkning og livsmestring". Læringssynet i kirkelig undervisning er relasjonelt og anser deltagerne i kirkens aktiviteter som kompetente subjekter som kan bidra til egen og andres læring gjennom deltakelse. Skolegudstjenester er ikke en undervisningsaktivitet, men noe som formidler tro og kristen praksis. På den måten kan den bidra til læring for elevene som deltar.

Gjennom gudstjenesten får elever mulighet til å delta i norsk salmetradisjon, de får høre juleevangeliet og andre fortellinger fra bibelen, mens de sitter i et bygg som har en stor kulturhistorisk verdi. Denne opplevelsen er en læringsarena i seg selv, og bidrar i stor grad til kunnskap, erfaring og dannelse.

Behov for presisering i opplæringsloven §14-5

Den nye opplæringsloven i 2024 fastslo i § 14-5 at opplæringen ikke skal være forkynnende. Dette skapte usikkerhet hos lokale menigheter om samarbeidet med skoler kunne videreføres. Den ble forsterket når flere skoleeiere avlyste planlagte skolegudstjenester.

I august 2025 ble veilederen for skolegudstjenester oppdatert. Her presiseres det at skolegudstjenester ikke er i strid med forbudet mot forkynning i skolen. Den norske kirke hilste denne veilederen velkommen. Den gjorde det trygt og forutsigbart å arbeide med- og invitere til skolegudstjenester.

KIFO (Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning) publiserte i 2025 en rapport om skole-kirke samarbeid. I denne ble 119 rektorer spurt om skole-kirkesamarbeid, blant annet om deres skole deltar på skolegudstjeneste. Hovedfunnet er at nesten 3 av 4 (72,3%) svarer ja på dette (KIFO rapport 3 sid 35). Det er med andre ord en stor oppslutning om skolegudstjenester.
I veilederen står det at kommunen eller fylkeskommunen avgjør om de tilbyr elever å delta på skolegudstjenester eller ikke. I desember i fjor valgte Hamar kommune, i dialog med lokale rektorer, å ikke tilby skolegudstjenester. Argumentet var lik praksis i kommunens skoler og et ønske om inkluderende aktiviteter.
Denne saken illustrerer at selv om regelverket åpner for skolegudstjenester, kan det være ulik forståelse av rammene. Fra kirkens ståsted er det viktig å påpeke at en avvisning av skolegudstjeneste fra skolens hold, innebærer at elever som ønsker å delta, ikke får anledning til dette. I tillegg er det på flere steder etablerte tradisjoner med skolegudstjenester som fungerer godt, og et slikt samarbeid kan stå i fare når regelverket tolkes ulikt.

På dette grunnlaget er Den norske kirke positiv til en endring i opplæringsloven, slik den er foreslått av departementet.

Menighetene i Den norske kirke er godt rustet for å kunne gjennomføre skolegudstjenester i trygge avklarte rammer ut fra et oppdatert lovverk. Vi er i en særstilling når det gjelder bygg og ansatte. Det er gjerne en kirke i enhver kommune og en lokal stab som betjener denne. Selv med varierende ressurser i soknene er skole-kirkesamarbeid og særlig skolegudstjenester noe som prioriteres høyt. Den norske kirke har gjennom mange år samarbeidet med skolene basert på dialog og behov ut fra læreplaner og kompetansemål. Gode lokale relasjoner vil alltid være en viktig og helt nødvendig forutsetning for å kunne tilby skolegudstjenester med godt innhold. Dette vil vi fortsette med.

De ulike begrepene i lovforslaget

Kirkens ansatte er godt kjent med forskjellen på skolebesøk i kirken og gudstjeneste med skolelever. Skolebesøk handler om å formidle kunnskap gjennom fortellinger, kunst, symboler og arkitektur uten at elevene deltar i en kirkelig praksis. I en gudstjeneste vil elevene kunne delta i salmesang, selv lese tekster eller formidle fortellinger gjennom drama og sanger, og tenne lys. Men det vil også være rom for at elever kan være med på en slik gudstjeneste uten å ha en aktiv rolle. Den norske kirke støtter formuleringen "å være med på" som brukes i det nye lovforslaget.

Den norske kirke støtter også departementet i å bruke begrepet «gudstjeneste» i stedet for «skolegudstjeneste». I Den norske kirkes ordning finnes ikke en egen liturgi for «skolegudstjeneste», og for vår del er det dermed ikke hensiktsmessig å bruke dette begrepet i en lovtekst. Den norske kirke forstår definisjonen av «skolegudstjeneste» som en gudstjeneste tilpasset, og gjerne forberedt sammen med, skoleelever. I noen samarbeid mellom skole og kirke blir ordet «samling» brukt i stedet for gudstjeneste. Loven bør ikke begrenses til «skolegudstjeneste», og begrepene «gudstjenester og ander seremonier» treffer bedre. Dette åpner også tydelig for at skolene kan takke ja til besøk hos tros- og livssynssamfunn som ikke tilbyr gudstjeneste, men andre typer seremonier.

Den foreslåtte lovendringen § 14-5 påvirker ikke retten til fritak fra aktiviteter som oppleves som utøvelse av en annen religion eller livssyn enn sitt eget, eller som oppleves som støtende eller krenkende (§14-6). I høringsbrevets del tre presiserer departementet at elever som får fritak fra en gudstjeneste har krav på opplæring med tilsvarende faglig innhold. At dette premisset ivaretas vil bidra til at elevene får lik referanseramme, selv om noen får sin opplæring i en gudstjeneste i kirken og noen på annet vis på skolen. Dersom barn og unge skal få en forståelse for tro, religion, livssyn, tradisjon og kulturarv som ikke øker polarisering og utenforskap, men som stimulerer til dialog og nysgjerrighet, er det avgjørende at de deler et felles kunnskaps- og begrepsgrunnlag.

Avslutning og oppsummering

Den norske kirke mener at skolegudstjenester har en viktig plass i skolens arbeid med kultur- og religionsforståelse, tradisjon og danning. Forslag til endring av opplæringsloven § 14-5 gir en god presisering som kan forebygge mulige misforståelser. Den norske kirke støtter endringen.
Samtidig er det ikke først og fremst avgjørende med en ny lovregulering, men at ordningen praktiseres på en måte som gir rom både for deltakelse og fritak, og som ivaretar alle elevers rettigheter.
Den norske kirke ønsker å opprettholde samarbeidet med skolene og tilby skolegudstjenester basert på god dialog og likeverdig medvirkning.